

Mot.
1989/90
Ju706–714

Motion till riksdagen

1989/90:Ju706

av Charlotte Cederschiöld m.fl. (m)

Allmän rättshjälp vid bodelningsförrättning

Den allmänna rättshjälpen har i praktiken avskaffats vid angelägenhet rörande bodelning. Villkor har uppställts som i de allra flesta fall har avskaffat stödet till den svagare parten i detta avseende. Det är ett av många beslut på äktenskapsrättens, pensionsrättens och beskattningens områden som har sin "udd riktad mot kvinnor" för att citera en familjerättsadvokat och som lett till att särskilt kvinnor drabbas ekonomiskt. Det gäller till exempel för ändringar i äktenskapsbalken vad gäller privata pensionsförsäkringar, besluten om så kallad reviderad efterlevande pension, sambeskattnings av förmögenhet med mera. Grundprincipen synes vara att hänsyn till familjerollen tas inte om det kan gynna kvinnan. ●m det missgynnar henne ses plötsligt familjen som en enhet, även om det är aldrig så inkonsekvent som till exempel vid sambeskattnings av förmögenhet.

Det enskilda ägandet är relativt obetydligt i Sverige jämfört med många OECD-länder. Det höga skattetrycket försvårar möjligheten att bygga upp en ekonomisk trygghet, en buffert för kriser. Ändå är det som skall delas väsentligt för den som skall starta på nytt efter ett havererat äktenskap. Det är dyrt att sätta bo.

Effekten är att många kvinnor i praktiken frångäts den ekonomiska möjligheten att kämpa för sin rätt. Lagen ger även på denna punkt fördel åt mannen. Denne drabbas mer sällan av lagstiftningen eftersom han i flertalet fall är den som får sitt ägande skyddat genom nuvarande lagstiftning.

Argumentationen att staten inte skall bidra med eller låna ut medel, för att tillse att förhållandena mellan makar kan regleras på ett någorlunda rättvist sätt, synes synnerligen haltande. Skulle det inte vara statens sak att medverka till att reglerandet av ekonomiska förhållanden mellan medborgare i samhället ordnas på ett rättvist sätt för att de är makar? Det är en klar diskriminering av familjen och äktenskapet. De ekonomiska förhållandena mellan andra individer bidrar staten till att reglera. Oavsett vilken sorts egendom det gäller, eller hudfärg, ras, ålder, kön eller civilstånd bör staten ha samma ansvar gentemot alla människor utan diskriminering.

I praktiken handlar det här ofta om kvinnor som inte har några andra möjligheter att finansiera rättsliga ombud än genom allmän rättshjälp. Vid de beslut om ändringar av rättshjälpslagen som nyligen vidtagits har den fattigare makens speciella ekonomiska problem vid bodelning negligerats, trots

att äktenskapsrättsjurister i pressen belyst svårigheterna. Om staten inte ens är beredd att låna ut medel, för senare återbetalning, för att nå rättvisa förefaller det som om staten inte bedömer det så angeläget att de drabbade grupperna får rättvisa förhållanden. Den moraliska kvintessensen av ett sådant ställningstagande är att riksdagsmajoriteten menar att familjemedlemmarna inte skall hjälpa och stödja varandra, om det på något sätt går ut över den egna karriären eller inkomsten. Om den egoistiska inställningen breder ut sig blir Sverige ett sämre land att leva i.

Kriterierna för allmän rättshjälp bör sättas så att den som vill få sin sak rättsligt prövad skall ha möjlighet att få det. Inte minst viktigt är det när det kan handla om större delen av den aktiva tiden, tid som svårligen kan tas igen.

I många fall har dessa kvinnor använt sin kraft till reproduktion. Det leder till ny arbetskraft och nya pensionsavgiftsbetalningar, något som vårt samhälle är i skriande behov av. Det kan knappast vara för mycket begärt att få tillgång till allmänna medel, som återbetalas när bodelningen är avslutad.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs
att riksdagen upphäver 8 § 7. rättshjälpslagen.

Stockholm den 16 januari 1990

Charlotte Cederschiöld (m)

Göthe Knutson (m)

Margit Gennser (m)

Inger Koch (m)